

23.01.2023 – 8-В

Історія України

Вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Події 1652-1653 рр.

Мета: визначати, завдяки чому українська армія здобула перемоги в Батозькій битві та Жванецькій облозі; пояснювати, чому і як були здійснені молдавські походи Б. Хмельницького; характеризувати внутрішньо- і зовнішньополітичне становище Гетьманщини наприкінці 1653 р.; визначати за картою напрямки воєнних походів української армії та місця найважливіших битв у 1650—1653 рр.; удосконалювати вміння і навички самостійної роботи; виховувати у школярів навички позитивного розв'язання суперечливих питань.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/PXiSeywHCK0>

Опрацюйте опорний конспект:

Основні дати (запишіть)

1650 р., серпень – Перший молдавський похід.

1652 р., травень – битва під Батогом.

1652р., серпень – одруження Тимоша Хмельницького з дочкою молдавського господаря Василе Лупу. Укладення молдавсько- українського союзу.

1653 р., квітень-травень – похід козацьких полків під проводом Тимоша Хмельницького в Молдавію.

1653 р., серпень-вересень – поразка українських військ під Сучавою.

1653 р., вересень-грудень – облога Жванця на Поділлі

Білоцерківський договір завдав тяжкого удару по Українській державі та інтересам козацтва. В Україні розпочалися антигетьманські виступи, а також масові переселення селян і козаків на територію Російської держави. Б. Хмельницький розумів, що виконання умов Білоцерківського договору підштовхує козацьку Україну до прірви. Гетьман почав енергійно готуватися до відновлення війни з Річчю Посполитою.

«У 1653 році у козацькій Україні значно загострилася внутрішньополітична ситуація, погіршилося економічне становище. роки воєнних лихоліть підірвали її господарство. Тисячі й тисячі людей були вбиті, потрапили в татарський полон, померли від голоду й жахливих епідемій холери та чуми. З 1648 року до середини 1653 року чисельність населення скоротилася майже на 40 %. Чи не вдвічі — до 40–50 тисяч козаків — скоротилося за цей час і боєздатне військо. У суспільстві накопичилася втома від війни. Помітно погіршилося і міжнародне становище Української держави. Ставало очевидним, що виграти війну з Річчю Посполитою можна лише із сильними союзниками. Після переговорів українських дипломатів у Стамбулі султан прислав Хмельницькому булаву, шаблю та інші клейноди. Це свідчило, що турецький володар погоджувався на протекцію (покровительство) над Українською державою».

На кінець 1653 р. становище Гетьманщини стало критичним. Цілі райони Правобережжя, де відбувалися воєнні дії, були спустошені. Десятки тисяч людей потрапили в полон до татар, загинули в боях, померли від голоду, епідемій холери й чуми 1650—1653 рр. За період 1648 — кінця 1653 р. кількість населення України зменшилася на 30—40 %. Розгорталося масове переселення українців з охоплених війною територій на Лівобережжя, Слобожанщину, до Московської держави та Молдови.

Воєнні дії у 1652—1653 рр.

Дата	Подія	Результат
22—23 травня 1652 р.	Битва під Батогом	Перемога української армії
6—13 червня 1653 р.	Облога козаками Кам'янця-Подільського	Гетьман зняв облогу через посилення голоду та спалах епідемії чуми
11 жовтня — 5 грудня 1653 р.	Облога україно-кримським військом польського укріпленого табору під Жванцем	Знята в результаті досягнення кримським ханом угоди з поляками

Поглиблювався занепад сільського господарства, ремесел, промислів і торгівлі, що унеможливлювало подальше ведення війни. У 1653 р. вперше від початку боротьби Хмельницький не зміг набрати заплановану кількість вояків до своєї армії й зіткнувся з виступами незадоволених козаків. В українському суспільстві натхнення й піднесення перших років війни поступалися місцем зневірі й розчаруванню.

Помітно погіршилося також зовнішньополітичне становище Гетьманщини. Зокрема, воно ускладнилося через помилки, допущені гетьманом в оцінці співвідношення сил у Південно-Східній Європі. Спроби Хмельницького встановити династичні зв'язки з Молдавським князівством урешті-решт призвели до появи антиукраїнської коаліції Речі Посполитої, Валахії, Трансільванії та Молдови.

Уряд Речі Посполитої не вважав війну з Гетьманщиною завершеною й готувався до її продовження. Внутрішньополітичні проблеми робили очевидним той факт, що перемогти в ній Україна зможе лише за допомогою сильних союзників. При цьому турецький султан і московський цар висловлювали принципову згоду надати захист і покровительство Гетьманщині.

Становище Української держави наприкінці 1653 р.

- Загибель значної кількості людей в результаті п'яти років війни та епідемій чуми та холери.
- Спустошення території України внаслідок тривалих військових дій з поляками, польських каральних походів, пограбування татарами.
- Занепад сільського господарства.
- Зростання невдоволення населення.
- Погіршення міжнародного становища Української держави

Домашнє завдання: прочитати пар. 15. Продовжуємо складати таблицю "Основні події Національно-визвольної війни".

Завдання надсилайте на освітню платформу Human,

вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com